

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v smuču u praznika dan čeprej. — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Neprilicirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Jože Gostinčar:

Čudno!

Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani je organizacija delavcev v varstvo gospodarskega položaja in izobrazbo svojih članov. Ustanovljena je v zmislu državnih zakonov. Kakor je znano, imamo Slovenci več raznih stanovskih in strokovnih organizacij, ki se upravljajo na podlagi od državne oblasti odobrenih pravil samostojno po svojih odborih in članih. Nikomur ne pride na um, da bi se ob samostojnih upravah teh organizacij kakorkoli spodbijalo, še manj pa mislijo polastiti se uprave ali pa nadzorstva kateregakoli društva.

Kaj bi rekle organizacije pravnikov, duhovnikov, zdravnikov, akademskih starešin, tehnikov in stavbenikov, bankirjev in industrijev, trgovcev in obrtnikov, kmetijske organizacije itd., ako bi se hoteli vtikati v njihovo upravo in delo tuji ljudje, češ, da uprave niso dobre in ne vršijo pravilno svojih dolžnosti?

Vse bi se jim smejalo in jih imelo za brezumne. Ali so dotične uprave dobre ali ne, ne briga nikogar razen članov. In se v resnici za to tudi nihče ne zanima. To je čisto pravilno in umestno, ker mora biti vsaka, posebno pa strokovna organizacija, v svojem delu svobodna in neodvisna, brez tuje primesi, ako hoče doseči svoj cilj.

Kolikor pa se tiče moralne in krščanske strani raznih organizacij, je odvisno od namena, bivanja in članov. Pri bankarstvu in veleindustriji drži kapitalistično načelo, ki samoobsebi ni in ne more biti z ozirom na cilj krščansko. Pa se zaradi tega nihče ne spodbija nad temi upravami.

Pa kako bi tudi? Saj je zlato tele še vedno v veliki časti pri gotovih Izraelovih otrokih. Zato respekt!

Samo ena organizacija je poveljevalna laičnim ljudem trn v peti, in ta je: Jugoslovanska strokovna zveza. In prav to je čudno. Vsak pameten človek bi mislil, da se presoja delo organizacij po njih namenu, temelju in delovanju. Toda delo Jugoslovanske strokovne zveze se sodi čisto po drugih vidikih, po vidikih kapitalistične morale in gospodarstva. Če bi bila JSZ straža kapitalizma, vse bi bilo prav. Tako pa predsodki in sumničenja.

Jugoslovanska strokovna zveza je več ali manj poklical v življenje ustvaritelj strokovnih socialnih in gospodarskih organizacij katoliški duhovnik dr. Krek.

Jugoslovanska strokovna zveza je delavska organizacija, ima krščansko socialistično podlago, stoječo na trdni skali katoliške vere in Leonovega socializma.

Vse to pa raznim godrnjačem še ni dovolj in pozabljajo, da Jugoslovanska strokovna zveza ni kaka bratovščina, ki bi po stari šegi klečevala okoli bogatašev in poljubovala bič, s katerim tepe kapitalizem delavstvo, pa tudi kmeta in malega obrtnika, temveč da je organizacija zavednega krščanskega delavstva, ki se bori za svoje življenjske pravice.

Krščansko socialistično delavstvo potrebuje in hoče imeti svojo strokovno organizacijo, ker se sicer ne more nikjer udeleževati v borbi za delavske interese in krščanska načela. Vsakemu pa, ki hoče nesebično in z vso vnetostjo sodelovati v borbi proti kapitalizmu za krščansko pravičnost in boljše bodočnost delavstva, so na stežaj odprta vrata in se v Jugoslovanski strokovni zvezi lahko udeležuje tega dela, toda le kot tovariš in sobojevnik, ne pa kot zapovednik, dokler mu organizacija ne da mesta.

S tem bi bilo menda dovolj pojasnjeno, kaj je Jugoslovanska strokovna zveza, kaka načela in cilje ima.

Ni sicer čudno, da se kapitalistično navdahnjeni ljudje zgražajo nad Jugoslovansko strokovno zvezo, čudno pa je,

Ali Delavska strokovna organizacija ali delavska podporna društva?

Naša Jugoslovanska strokovna zveza ne uživa posebne dobrohotnosti v širši katoliški javnosti. Ne le da ne dobi nikake gnotne podpore, katero ji je v preteklem letu odpovedalo celo I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani, dasi spada delavska združeno-gospodarska organizacija bistveno k delavskemu pokretu, ne uživa tudi nikake moralne podpore. Radi tega je krščanska delavska strokovna organizacija absolutno odvisna samo od donosov svojega članstva. Vendarle postaja delavsko vprašanje tako važno, da tudi ljudje izven Jugoslovanske strokovne zveze čutijo, da je treba nekaj storiti na tem polju.

V zadnjem času so se pričele pojavljati v gotovih krogih mnenja po ustanovitvi delavskih podpornih društev, ki bi bila nekaka samostojna društva brez vsake zveze s krščansko strokovno organizacijo. Zato nujno nastane vprašanje: Ali res zadostujejo za delavstvo samo podporna društva?

Velikokrat smo že obravnavali v »Delavski Pravici« vprašanje delavske strokovne organizacije in prišli do zaključka, da je strokovna organizacija za delavstvo življenjskega pomena. Kdor je te članke pazno in dobrohotno čital, mu mora biti pomen strokovne organizacije popolnoma jasn. Razumljivo je, ako hoče delavstvu dobro, da bo v prvi vrsti podpiral moralno in gnotno strokovno organizacijo in da mu ne bo nikdar prišlo na misel, da zadostujejo delavstvu podporna društva.

Kaj so delavska podporna društva? Člani delavskih podpornih društev plačujejo malo članarino, iščejo virov potom različnih nabirk, morda celo veselice, in potem ta nabrana sredstva razdeljujejo med svoje potrebne člane. Te podpore pa morajo biti v skladu z razpoložljivimi sredstvi. Toda v času velikih redukcij, različnih in pogostih obratnih neugod in v času, ko ni nikake starostne in ne dovolj močne neugodne ali bolezenske podpore, je to vendarle malo. Marsikdo bi rekel, da pa je vendarle nekaj.

Zato je važno vprašanje, kaj naj bo bistvo delavskega združevanja. Ali naj gre delavsko združevanje za tem, da rane celi kot nekaka sanitetna služba v vojski, ali naj gre za tem, da se rane sploh odpravijo ali v prenešenem pomenu, da gre za tem, da se vojska konča, ki rane napravlja?

Brez dolgovnega razmotrivanja nam mora biti pri tem jasno, da mora delavstvo vse svoje moči posvetiti v prvi vrsti za to, da sebe dvigne na človeka dostojno življenje. Nihče drugi ne bo šel v borbi tako dosledno, kakor delavstvo samo, za tem, da se družabni red usmeri tako, da zavladava v njem pravec pravičnosti, to je, da dobi vsak za svoje delo toliko, da bo lahko živel in da ne bo poleg trdega dela še odvisen od kakih milostnih podpor. Gospodarstvo se mora urediti tako, da bo vsak, ki je voljan delati, lahko delal, da ne bo v najlepših moških letih na cesti in čakal kot ubogi Lazar, kdaj pade kaka drobčina od bogatinove mize. Družabni red se mora urediti tudi tako, da bo vsak delavec, ki je bolan ali poškodovan, dobil zadostno podporo za svojo oskrbo. Pa še za tem mora iti delavsko stremljenje, da se doseže starostno zavarovanje. Kajti

da se tej organizaciji protivijo tudi taki, ki imajo na videz polna usta medu za delavce in ki so obenem tudi varuhi vere, pa kljub Leonovi okrožnici nočejo poznati in priznati krščanskega socialnega dela v zmislu Leona in katoliške Cerkve. O, častljivo zlato tele, še ti bodo darovali kadila in plesali okoli tebe! Hvala Bogu, da jih ni veliko.

delavec, ki je od rane mladosti do pozne starosti neprestano delal in pomagal ustvarjati bogastva, zasluži pač toliko, da je v starosti vsaj skromno preskrbljen in da ni v nadlego raznim občinam ali pa izročen na milost in nemilost raznim ljudem.

Toda vsa ta delavska stremjenja zahtevajo borbo. To pa je naloga delavskih strokovnih organizacij. Kajti le delavske strokovne organizacije so bojne organizacije, ki se dosledno borijo za delavske pravice proti vsem mogočim krivicam, ki jih delavstvu zada današnja pridobitna človeška družba. Vsako drugačno delavsko združevanje, ki nima značaja borbe proti krivicam, je delavstvu naravnost škodljivo, ker tolerira sedanji družabni red in prav za prav kapitalizem v svoji samopašnosti podpira s tem, da s podpiranjem njegovih žrtev blaži rane, ki jih prizadeva delavstvu.

Nismo pa seveda načelno proti podpiranju pomoči potrebnih. Toda ta podporna akcija ne sme jemati delavski organizaciji značaja borbe. Radi tega vse strokovne organizacije same v lastnih vrstah ustanavljajo svoje podporne sklade, ki šele v tem okviru dobijo svoj pravi pomen. Najprej je borba za pravičnost. Kjer je pravica odrekla svojo besedo, tam šele pride usmiljenje.

Borba za pravico! Komu naj bo bolj sveta kot nam! Kot katoličani priznavamo Boga, priznavamo, da je On človeka ustvaril in sicer po svoji podobi. To vse priznavamo. Toda da bi se borili za pravico tega, ki ga je Bog ustvaril po svoji podobi... Kako enostavno vprašanje, pa vendar toliko debat in razmotrivanj! Ali je vse to potrebno?

Krščansko delavstvo ima svojo strokovno organizacijo, ki jo vzdržuje, ohranja in brani že nad trideset let. Ono prav dobro ve, zakaj. Če bi mu ne bila potrebna, bi ji prav gotovo ne žrtvovalo toliko, kolikor ji je že. Nekaj resnice bo že na tem. To naj bo dokaz vsem tistim, ki bi delavstvu radi pomagali, pa kljub nad tridesetletni starosti njegove strokovne organizacije tega še ne vedo. Vsakdo, ki želi pravici do zmage, bo pomagal delavstvu v okviru njegove organizacije bodisi z nasvetom, bodisi moralno, bodisi gnotno.

Svoje prijatelje bo delavstvo vedno spoštovalo. Obratno pa bo delavstvo z vsakim, ki bi navidezno hotel njemu pomagati, v resnici pa škodovati njegovi enotnosti in odporni moči, na kratko obračunalo, kakor je že v dobi svoje tridesetletne borbe z marsikaterim. S. Z.

Kapitalizem v zagati

Na celem svetu vlada nervoznost. Državniki velesil se shajajo na razne konference, da bi zajezili to nervoznost. Toda konference so brezupešne, ni zadovoljivih rezultatov. Splošen nered, zlasti nered v gospodarstvu gre dalje. Kakšen bo konec?

Gospodarski in družabni nered se najjasneje zrcali iz razmer v Nemčiji. V preteklem letu je bilo samo v Prusiji javno predanih radi neplačanih davkov 118.000 hektarjev zemlje, pred vojno le 22.000 hektarjev. Obupni položaj kmečkega gospodarstva odseva tudi iz govora državnozbornskega poslanca Thüngen, ki ugotavlja, da znašajo davki in obresti v poljedelstvu toliko, kolikor je vreden celoten pridelek na pšenici, ječmen in krompirju v vsej Nemčiji. Tak položaj je gotovo nezdrav in mora priti pri poljedelstvu na rob propada. Kajti prisilna prodaja zadeva v prvi vrsti in-

ventar: prašice, živino in druge predmete, ki se prodajajo na javnih dražbah za prav nizko ceno. Brez inventarja ni kmečkega gospodarstva.

Industrija tudi peša. Težko je prizadeta radi polomov številnih denarnih zavodov. Polom je otvorila pravzaprav takozvana Danat-banka v Darmstadtu. Njej so sledile še druge in sicer: J. F. Schröderjeva banka v Bremenu. Glavno besedo ima v ladjedelstvu in brodarstvu. Vodja te banke J. F. Schröder je član 60 upravnih svetov.

Jakob Izak Weilerja sinovi v Frankfurtu. Ena najstarejših bank v Nemčiji.

Uradniška banka v Bremenu. V tej banki se je zbiral denar malega uradništva.

Ruederer in Lang v Monakovem. Prizadetih je ca. 3000 malih vlagateljev.

Bankhaus A. Hirt v Berlinu. Bila je banka stavbnih podjetnikov. Njen polom je zelo zadel stavbno stroko.

V velikih težavah se nahajate tudi deželna banka renske province in državna centrala nemških uradniških bank. V prvi so se zbirala denarna sredstva raznih dobroteljskih ustanov, v drugi pa prihranki iz 75 uradniških bank.

Poznavalci sodijo, da bo radi teh gospodarskih težkoč zraslo število brezposelnih v prihodnji zimi na 7 milijonov oseb.

V velikih gospodarskih težavah je tudi Anglija. Delavska vlada je padla ravno radi gospodarskih težav. Amerika istotako omejuje in ustavlja obrate. Enako sliko nudijo tudi druge države.

Izgleda, da manjka svetu in državam visoka moralna avtoriteta, ki bi posegla v to zmešnjavo in pokazala izhod. Konference nosijo značaj zaslužnjevanja. Države, ki zaenkrat razpolagajo z denarjem, so pripravljene nuditi denarno pomoč le proti raznim koncesijam. Nekatere so takega značaja, da pomenijo skoraj popolno zaslužnjevanje dotične države, kateri priskočijo na »pomoč«.

Državniki se trudijo, kako bi »sanirali« države. Toda težišče vprašanja ni v sanaciji držav, ampak v gospodarstvu. Gospodarstvo je bankrotno.

Najbolj soliden in priden kmet, najbolj pošten in zvest delavec mora spoznavati, da vedno bolj propada. Zato niso sanacijski načrti naslonjeni na ljudsko silo. Ta je strta po kapitalističnem gospodarskem sistemu. Sedanja nervoznost in sedanji nered je posledica zablod in nesmiselnosti kapitalističnega gospodarjenja. Iz Amerike poročajo, da je bombažna industrija v krizi. Vlada se peča z načrtom, da bi uničila eno četrtino bombaževih zalog. V omejitve in odstranitev te krize naj bi služila tudi naredba, da smejo kmetovalci obdelavati le gotov del dosedanjih bombaževih polj. In vendar potrebuje človeštvo bombaža. Saj je toliko razcapanih ljudi. Večina človeštva trpi na pomanjkanju obleke.

Se nobena doba ni bila tako založena s sirovinami, še nobena ni razpolagala s tolikimi in takšnimi sredstvi, kakor današnja. In vendar! Še nikoli ni trpelo človeštvo tolikega pomanjkanja, kakor ga danes. Veliki sociolog in veliki ljubitelj človeštva nadškof Kordač je ugotovil bistvo in vzrok sedanjega nereda nad vse točno. Ta veliki mož pravi: Če je iznašla človeška družba tako popolne stroje, da ni več potrebno človeku služiti kruh v potu svojega obraza, ali naj imajo ugodnosti iz teh strojev le poedinčci? Ali se naj delavec, revež še nadalje poti? Ali morata biti sužnja? ... Sv. Pavel je rekel, da je brezsrčnost znak poganstva. Pogani žive tudi v 20. stoletju. Brezsrčni bogatin in ubogi Lazar — to je današnja doba. Danes vlada poganstvo, materialistična filozofija.

Te besede so resnične, ker jih potrjuje življenje. Kapitalizem tvori podlago ne le gospodarstva, ampak tudi vsega

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

ZASTOPNIKI RUDARJEV PRI GOSP. BANU.

Dne 21. avgusta je gosp. ban Drago Marušić sprejel deputacijo rudarjev, sestojajočo iz predsedstva Delavske zbornice, predsednika II. rudarske skupine in po enega zastopnika obstoječih rudarskih organizacij. Delegacija je gosp. banu obrazložila nevzdržni položaj rudarjev pri TPD, v katerega jih je pahnilo dolgotrajno praznovanje šihov in v zadnjem času se od družbe diktirano znižanje plač. Deputacija je zlasti poudarila neutemeljeno in krivično postopanje družbe pri redukciji plač. Življenjski obstoj toliko tisočev rudarjev in njihovih družin ne sme ostati le notranja zadeva rudarjev in družbe, marveč mora tu nujno zastaviti besedo javnost ozir. merodajne oblasti. Če je TPD vseeno, da v bedi griče toliko tisočev rudarskih družin in če pri tem propada vse gospodarstvo v revirjih, ne sme biti to vseeno državnim oblastem. Kapitalistična družba ima pred očmi le to, da izpreša iz delavstva čim več profitov, gmočno in gospodarsko blagostanje državljanov ji ni mar.

Gospod ban je pokazal veliko zanimanja za položaj rudarjev. Obljubil je delegaciji, da bo s svoje strani storil vse, kar mu bo storiti mogoče, da se pereče eksistenčno vprašanje rudarjev zboljša. Pri tem se bo opiral na obrazložena dejstva o gospodarskem položaju družbe, ki dokazuje, da družba ni bila upravičena znižati delavske plače in s tem pahniti rudarje v še večjo propast.

Rudarji obračajo vso pozornost na merodajno oblast in pričakujejo od tu nujnih ukrepov.

Huda jama. Dne 18. t. m. smo prejeli plačilne izkaze. Skoro vsak rudar-kopač je pravil kako silno krivično so znižane nekatere postavke. Reklo se je, da se akordi znižajo do 12%. Pri nas pa se je več postavk znižalo za 14% in nekatere še daleč preko teh procentov. Večkrat smo slišali, da pravijo gospodje pri TPD, da bi delavnost delavstva padla, ako bi odpravili premije. Ali menijo, da zaradi tako pretiranega odtegljaja ne zgubi delavec veselja do dela? Ali res menite, da je delavec mirtev stroj, ki ne ve, da se mu dela krivica? Naši gospodje se niso zadovoljili, da odtegnejo

javnega življenja. Kakor je povzročila kapitalistična produkcija anarhijo v gospodarstvu, tako je prenesel kapitalizem to anarhijo tudi v politiko in vse javno življenje.

Zato ne igra pravzaprav nobene bistvene vloge dejstvo in vprašanje, ali je kaka država urejena ali ne; ali vlada demokracija ali monarhija, ali ta ali oni režim, ali je deflacija ali inflacija, ali je v tej ali oni državi preobilica zlata in denarja, ali je ta ali ona država izšla kot zmagovalka iz svetovne vojne ali ne, ali morajo države plačevati reparacije itd. Ne gre za to. Dejstva namreč dokazujejo, da so v vseh kapitalističnih državah isti pojavi, iste težave: gospodarske stiske, gospodarski polomi, brezposelnost in še marsikaj drugega, kar povzroča vseobčo nervoznost.

Za to gre: Kapitalistična anarhija pomeni obenem likvidacijo kapitalizma. Gospodarstvo in javno življenje iščeta novih osnov. Srečno človeštvo, če bo našlo in izvolilo Kristusa!

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Znanstveni in kulturno-zgodovinski pomen Marxove kritike kapitalizma.

Socialno demokracijo napadajo, ne da bi jo poznali, dočim navadno streme v vsakem boju za tem, da natanko spoznajo nasprotnika in da po tem uravnajo svoje napadalne in brambne načrte. Prav zaradi tega, ker ne poznajo socializma, menijo, da so ga ubili, če so dokazali v prav črnih barvah prirojeno sliko socialdemokratske »države bodočnosti« kot nesmiselno in neizvedljivo. Menijo, da so opravičene dele socialistične zamisli pogreznili v to megleno sliko socialdemokratske utopije, in si dopovedujejo, da temelji vse socialno gibanje le na zlohotnem ščevanju mas; da živijo ljudje v sedanjem kapitalističnem svetovnem gospodarstvu izmed vseh časov najboljše in da je bilo izvršenih socialnih reform že več kot je treba. — V širokih plasteh plevljuje še vedno več ali manj mnenje, da je socialna demokracija faktor našega političnega življenja, s katerim se sploh ne more dogo-

to, kar želijo akcionarji TPD. Ne. Sli so dalje vzeli so več. Naj strda slovenski delavec, ali pa mu naj daje trgovec na pul (rudniški konzum mu ne bo dal). Kje bodeš dobil čevlje in obleko, to gospode ne briga. Ali bo zaradi pomanjkljive hrane kos težkemu delu, o tem se sploh ne razpravlja. Garati moraš, pa če pogineš pri delu. Slovenski delavec delaj in molči. Kapital, katerega dviga iz zemlje mnogokrat za ceno svojega življenja, mora v Pariz in na Dunaj. Tako pravijo gospodje. Kaj pa praviš ti, slovenski rudar? Ali se zavedaš, da bi brez tebe to zemeljsko bogastvo bilo mrtvo? Ali veš, da bi brez rudarjev mogotci TPD niti enega dinarja ne dobili v svojo nenasitno blaginjo? In ako to veš, veš da si ti sila, ki ustvarja bogastvo. Zakaj vendar potem trpiš pomanjkanje? Ali mora biti tako? Odgovorimo si odkrito. Delo je, ki edino more donosati dobrine za življenje. Po božjem in naravnem zakonu ima tisti, ki dela, tudi pravico do življenja, in sicer do človeka dostojnega življenja. Zato rudar nima samo dolžnosti, da dela, kar danes hoče krivična človeška družba, ampak imaš tudi pravico; da še več, dolžnost, da si zasiguraš človeka dostojno življenje.

Vedno več je tistih, ki se zavedajo, da je današnja človeška družba krivična. Zato ne bodimo malodušni. Pride čas, ko bo delo zopet prišlo do svoje veljave in delavec do pravičnega plačila. Toda ti časi bodo nastopili tempre, čimveč bo v delavcih prave delavske zavesti. Zato ne čakajmo s prekrizanimi rokami, delajmo, izobražujmo se, združujmo se v svojih delavskih strokovnih organizacijah. Naj izginejo medsebojni spori zavedajoč se, da imamo vsi le enega sovraga, ki nam pije kri, ki nas muči in izžema. Pojdimo združeni v boj za pravice.

Kovinarji

Ljubljana. V nedeljo, dne 23. t. m. se je vršil v prostorih Rokodolkega doma lepo obiskan sestanek »Strokovne skupine inštalaterjev, kleparjev in monterjev JSZ v Ljubljani«. Tov. predsednik Pauer je uvodoma pojasnil namen sestanka, na kar je prešel k poročilu centralnega tajnika, ki je imel nalogo izdelati poslovnik za podporni sklad. Po poročilu in debati, v katero so posegali posamezni tovariši, je bil poslovnik z malimi spremembami soglasno sprejet. Besedilo poslovnika bomo priobčili v eni prihodnjih števil »Delavske Pravice«. Po raznih predlogih in sklepih je tov. predsednik zaključil sestanek s pozivom, da naj vsak dela na tem, da bo skupina kar najbolj uspevala.

Ob tej priliki sporočamo vsemu članstvu, da bomo pričeli pobirati prispevke za podporni sklad od 1. septembra t. l. dalje. Da se omogoči članom redno vplačevanje, kakor tudi sporočanje eventualnih želja in pritožb, se bodo v smislu sklepa seje vršile uradne ure vsako nedeljo v prostorih JSZ, palača Delavske zbornice, I. nadst. od 10 do pol 12 dopoldne. Vse tovariše prosimo, da redno vršijo svoje obveznosti napram organizaciji.

Lukner F., tajnik.

Jesenice. V nedeljo, dne 30. t. m. se bo ob 10 dopoldne vršil v dvorani Krekovega prosvetnega doma, protestni shod, proti znižanju plač. Govornik iz Centrale. Tovariši! Vsi do zadnjega na shod!

Iz Centrale. Kovinarji. V nedeljo, dne 30. avgusta se bo na Jesenicah v Krekovem prosvetnem domu vršil formelen ustanovni občni zbor »Strokovne zveze kovinarjev JSZ«. Vse skupine kovinarjev prosimo, da postopajo točno v smislu okrožnice št. 3, z dne 20. avgusta t. l.

Jesenice. Kaj je z novo kolektivno pogodbo? Da, kaj je, da ima zadeva kolektivno urejenega razmerja tako polzevo pot? Osem mesecev bo minulo, a še danes ni jasno, kdaj

varjati, ampak da ga morejo ubiti, najprej duhovno, če pa to ne gre, pa z brutalno silo. Da pa bo to nasilno uničevanje zaradi rapidno naraščajočih privržencev socialne demokracije od leta do leta težje, še več, celo nemogoče, na to niso mislili ali pa so šli enostavno preko tega. — Najprej in predvsem moramo »izobražence in posedujoče« opozoriti na dolžnost, da se potrudimo sovarnika, če se naj proti njemu v resnici borimo, natančno in povsem spoznati, sicer bomo prizadejali mesto resničnih, le udarce v zrak. Še vedno prizadejamo čudovito veliko takih udarcev v zrak. Namesto da bi prišli na jasno o resničnem bistvu polagoma k neizpodbitni znanstveni sili naraščajoče socialistične ideje iz spisov socialistov samih, namesto da bi preiskovali, ako ne bi mogli cele vrste zahtev, ki temeljijo na tej ideji, dejansko tudi izpolniti, z eno besedo, namesto da bi se s socialnim vprašanjem sedanjosti resno pečali, lomimo še vedno kopje proti strašilu »države bodočnosti«, kakršno smo si sami prirojili bodisi iz napačno pojmovanih idej socialne demokracije, bodisi iz nekritičnih izjav utopističnih socialistov.

Proti nasprotnemu sistemu se borimo z odkrivanjem njegovega zmot. Toda premagati ga pa moremo le, če sprejmemo morebiti napačno razumevanje resnice, katere ima vsak sistem, v sestavi last-

bo to za delavstvo kakor za podjetje ugodno vplivajoče vprašanje nove kolektivne pogodbe rešeno. Osem mesecev je delavstvo stavljalo svoj up v obljubo, navedeno v odpovedi od strani vodstva. To zavlačevanje pa mu vsiljuje sum, da je bila samo taktična poteza vodstva, da bi ostalo delavstvo mirno. Delavstvo je pokazalo s svojim dostojnim držanjem, da je vajeno delavske discipline in da mu je obljuba sveta. S takim postopanjem pa bo delavstvo izgubilo vsako zaupanje in si svoje pravice v bodoče izvojevalo na drug radikalnejši in za vodstvo nezaželen način. Tudi delavec ima v potrpljenju svoje meje. Kdor je odgovoren za dejanja, ki lahko nastanejo vsled naraščajočih šikan ali drugih nepravilnosti, ki imajo svoj izvor povsod tam, kjer vlada neurejeno kolektivno razmerje? Interes združenih svobodnih strokovnih organizacij in vsega delavstva včlanjenega v njih zaposlenega pri KID je, da se to divjaško razmerje, ki je samo v tej osem mesečni dobi dalo povod mnogim nepravilnostim za obe strani čimprej ukine. Delavstvo samo hoče, da ima pisane dolžnosti in obveznosti, ki ga vežejo do podjetja, hoče pa tudi, da ima črno na belem tudi vse pravice in dajatve, ki njemu pripadajo. Kazen za kršenje pisanih pogojev je za obe strani enaka! Radi harmonije, ki naj vlada med delavstvom in vodstvom tovarne, želi vse delavstvo, da vodstvo svojo obljubo čimprej izpolni ter tako omogoči napraviti mirnim in najbolj pravičnim potom nekoristnemu stanju konec. Zeli, da se razgovori s glavnim zaupnikom kot posredovalcem za sklepanje nove kolektivne pogodbe čimprej končajo in da se določi datum, za končno razpravo.

Guštajn. Kako se pri nas izvajajo neplačani dopusti. — V nekem oddelku tukajšnje tovarne je dobilo zadnji čas več delavcev dopust in to po večini takšni, ki redijo svoje družine ali starše, dočim sinovi posestnikov in gostilničarja lahko delajo. Baj ne morejo drugače izhajati, dočim mi drugi, ki smo odvisni izključno od zaslužka, lahko živimo od zraka. — Tako je današnja moderna socialna stran. — Več kovinarjev.

Viničarji

Občni zbor Strokovne zveze viničarjev centrale v Ormožu se vrši v nedeljo, 13. septembra 1931 ob 9. v dvorani Katoliškega doma v Ljutomeru. Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Volitev.
5. Predlogi in sklepi.
6. Slučajnosti.

Vse skupine pošljite svoje delegate. Stroški za vlak se za eno stran povrnejo. Morebitne predloge je poslati načelstvu vsaj osem dni prej.

Sv. Barbara v Slov. goricah. Ustanovili smo si skupino. Kljub deževnemu vremenu se nas je v nedeljo, 23. avgusta zbralo lepo število na občnem zboru. Govornik tov. Rozman je z ozirom na ustanovitev skupine podaril posebno dvoje: 1. za vsako strokovno organizacijo se more čutili potreba. 2. biti morajo vsi pogoji, da se organizacija vzdrži, ako se že enkrat ustanovi. Da je vsem viničarjem strokovna organizacija več kot nujno potrebna, ne bo nihče zanikal. Krivično premajhne plače, barantanje z viničarji v času preselitve, šikane in brezmejno izkoriščanje, neizvajanje viničarskega reda in skrajna revščina, vse to so kot največji vzroki, kateri naravnost vpijejo, da se naj uboga viničarska gmejna združi in organizira. Delovanje tovaršev, ki so se postavili na čelo našega pokreta tukaj pri Sv. Barbari, pa nam daje dovolj jamstva, da bo strokovna skupina uspešno delovala in se razvijala. Po sprejetju pravil so se izvršile volitve. V odbor so izvoljeni tov. Zavec Jožef, Braček Juri, Kokol Juri,

Oman Janez, Kraner Arno. Namestniki Kranje Janez, Rokovec Jakob, Korošec Janez. Med drugim se je sklenilo, da se naj organizacija razvije tudi na sosedne kraje, posebej na Vurberg, St. Martin in občno Duplec. Tovariši imejte pogum in vztrajnost pri Vašem apostolskem delu za viničarski proletarijat. Zivi borba! Zivi delo!

Velika nedelja. Ravno sedaj iščejo viničarji zopet nove službe. Opozorjamo, da bodi vsak previden, kako se bo pogodil za novo službo, da se kateremu ne zgodi tako, kakor enemu viničarju v naši okolici. Ko se je vselil, mu je gospodar dejal: »V viničarji si lahko, kako dolgo hočeš, delati mi moreš v vinogradu in vsepovsod, plačila za to pa ne dajem nobenega«. Seveda se je dotični viničar takoj odselil drugam. Iz tega si naj naša javnost predstavlja, zakaj smo tedaj viničarji tako veliki reveži in kakšne so v naši okolici razmere, čeprav veljajo naši posestniki in kmetje za katoliške moše.

Sv. Tomaž pri Ormožu. Vrši se prvi sestanek »Strokovne zveze viničarjev« dne 30. avgusta v prostorih g. Stuhca. Viničarji, viničarje pridite!

Sv. Trojica v Halozah. Dne 6. septembra porani maši se v društveni dvorani vrši sestanek za ustanovitev »Strokovne zveze viničarjev«. Važnost strokovne organizacije za viničarje je ravno v teh krajih največja.

Lesni delavci

Boh. Bistrica. Glasom sklepa na ustanovnem občnem zboru dne 2. avgusta se vrši redna odborova seja naše skupine vsako prvo nedeljo v mesecu v Društvenem domu ob 8. zjutraj. Pri tej priliki se lahko članstvo obrača na odbor s svojimi težnjami, prošnjami in drugimi zadevami. Članstvo ima tudi priliko, da poravna takrat mesečne prispevke. Prvo in najvažnejše v organizaciji je to, da vlada v nji red in disciplina, šele potem je mogoče uspešno delati. Če sami pri sebi ne napravimo reda, potem ga tudi drugod zahtevati ne moremo. Tovariši oklenite se strokovne organizacije, katere edina vam bo v stanu zboljšati gmočno socialni položaj!

Usnarji

Ljubljana. V nedeljo, dne 30. t. m. ob 10. dopoldne se vrši v stranski sobi gostilne »Pri Jerneju«, Sv. Petra cesta zelo važen razgovor sedlarskih, torbarskih, ličarskih in jermenarskih pomočnikov. Prosim, da se razgovora zanesljivo vsak udeleži in da pripelje s seboj še druge tovariše gori omenjenih strok. — Sedlar.

Elektrotehnični uslužbenci

Žirovnica. V soboto 15. avgusta t. l. smo imeli uslužbenci dež. elektrarn skupni sestanek v gostilni Svetina, da proučimo osnutek o starostnem zavarovanju, ki nam ga je stavilo ravnanje v zvezi z vpogled. Po tehtnem premisleku in stvarni debati se je isti le z malimi spremembami soglasno sprejel. Upati je, da se naša borba za starostno zavarovanje bliža ugodnemu koncu. Vsi zavodni člani so se tega sestanka v polnem številu udeležili. Udeležili pa se ga niso tisti, od katerih se je pričakovalo največ dobrih nasvetov. Znajo pač navadno kritizirati le tam, kjer nam največ škoduje. Med nami je tudi precej neorganiziranih, ti so večinoma takozvani boljši ljudje, ki se jim zdi strok. del. organizacija za nje prenzka. Ni jim zadošči, da se drugi za nje borijo in se tako postavljajo v nevarnost, ampak še svoje tovariše odvrtaajo od organizacije, češ, kaj boš plačeval, saj zato nič nimaš od tega. Ali ti ljudje res mislijo, da so zakoni o zaščiti delavcev kar pečeni padli na mizo zato, da jih sedaj oni uživajo? Vsak lahko ve, kako bi se danes delavstvu godilo, da nima svojih strokovnih organizacij. Zato vaš

negativnega življenja. Čim ostrejši in čim nespravičnejši se pa bore med sabo stranke na ljudsko gospodarskem polju, bi bila tem nujnejša in sveta dolžnost resnične znanosti, da bi po svojih močeh delovala proti taki enostranosti.

V ta namen je najpotrebnejše, da si ustvari o temeljnem glavnem delu znanstvenega socializma nepristransko in pravično sodbo. Po splošnem priznanju je to delo »kapital« Karla Marxa.

Psiatelj sam zaznamuje to delo kot »kritiko politične ekonomije«. Angleška prestava, ki jo je nadzoroval Friderik Engels, pa nosi naslov: »Analiza kapitalističnega načina produkcije.« S tema obema premenama sta namen avtorja in vsebina njegove knjige točno karakterizirana.

Glavno vprašanje je: Kaj naj si od te Marxove kritike vladajočega kapitalističnega gospodarskega sistema in sedaj obstoječih narodno-gospodarskih teorij prisvojimo? Preden odgovorimo na glavno vprašanje, moramo nekoliko dalje nazaj seči.

Zelo povzdigovani »stari mojster nemške narodno gospodarske vede« profesor Roscher pravi, da je Albert Schäffle sigurno eden najpomembnejših narodnih ekonomov naše dobe. Za takega velja v resnici v zelo velikih krogih. Če in v koliki meri je ta slava in ta

ugled opravičen ali pretiravan, ne bomo razpravljali. Roscherovo hvalo pa bi mogli podpisati le z veliko rezervo.

Tudi v naših očeh postavlja v zelo prednostno luč inteligenco in značaj g. Schäffleja dejstvo, da se je že leta 1870. kot avstrijski minister izrazil odkrito in ugodno o socializmu na splošno in o Karlu Marxu posebej.

»Ne upam se trditi,« tako je izjavil že takrat popolnoma odkrito, »da ne bi bili mogoče, kot Karl Marx, Ferdinand Lassalle, Karl Marlo, brez izredne duhovne nadarjenosti, brez vsestranske izobrazbe, deloma brez temeljite učenosti... Marx razpolaga v svojem spisu »kapital« z izrednim znanjem narodno-gospodarske literature, posebno angleške; Marx je moč duha, moč z vsestransko zgodovinsko, filozofsko in klasično izobrazbo... Če sem odkrit, moram priznati, da moremo duhovno nadarjenost voditeljev socialističnega gibanja primerjati popolnoma mirno z nadarjenostjo voditeljev katerekoli velike stranke v Evropi. Da, marsikateri nasprotnik, ki se je o njih izrazil nepovoljno, se prikazuje v primeri z njimi kot duhovni slabič, kateri bi si mogel iz njihovega duha za leta preskrbeti duhovno hrano. Privatnega življenja in značaja Karla Marxa ne poznam; njegova dela pa ne dokazujejo le, da se peča temeljito s študijem, ampak da je tudi samostojen

pozivam, da se ne pustite begati od takih ljudi in da ste redni član svoje strokovne organizacije, da napravite njej tudi vršite svoje dolžnosti, kajti le v tem slučaju boste tudi vi lahko isto zahtevali od organizacije.

Radi raztresenosti našega uslužbenstva po čeli banovini ima naš blaginjak jako težko stališče s pobiranjem članarine. Dolžnost vsakega člana je, da redno plačuje svoje prispevke, ne da ga mora blaginjak vedno šele nato opozoriti, kar mu je večkrat po cele mesece nemogoče, med tem pa se članarina nabere in čim večji znesek je, tem težje se plača. Ako dalje časa ne moreš sam do blaginjaka, izroči komu drugemu, ali pa pošli sam ali pa vas več skupaj po pošti. Poštnino si lahko odračunate.

Kdor do 15. septembra t. l. ne poravnava članarine, tega bomo črtali in ga ne bomo več smatrali za člana naše skupine. Ker pa nam je ravno sedaj najbolj potrebna močna organizacija, upam, da se bo vsak zavedal svoje dolžnosti.

Tobačni vpokojenci

Tobačnim upokojencem in upokojenkam!

Glasom odloka, katerega je prejela uprava tobačne tovarne od uprave monopolov dne 18. avgusta, je sedaj priredba kronskih pokojnin v dinarske kottelnoveljavno rešenja. Razlike se bodo izplačale vsem upokojencem in upokojenkam od 1. 1927. dalje; torej za 4 leta nazaj. Izplačevanje teh razlik se prične v kratkem. Okrog 1. septembra bo prejelo prvih 50 upokojencev in upokojenk izplačano razliko. Ostalim se bo izplačevalo po etapah, vendar pa bodo v kratkem času prišli vsi na vrsto. Za izplačilo razlik ni potreba

Doma in po svetu

Redukcijo vseh državnih izdatkov je sklenila vlada na seji 17. avgusta. O sklepu je bilo izdano sledeče uradno obvestilo: Čeprav je odbor večšakov v Londonu priznal tehtnost razlogov jugoslovanske vlade proti integralni primeni načrta predsednika Združenih držav na prejemke, ki gredo Jugoslaviji po mednarodnih pogodbah od strani Nemčije, vendar ni odobril nobenih konkretnih ukrepov, da popravi očitno krivico, ki jo povzroči Jugoslaviji taka shematična primena. Pač pa je izrazil nade, da bodo nacionalne emisijske banke lahko nekaj storile v tem oziru, ako bo potreba.

Jugoslovanska vlada ni mogla sprejeti takega sklepa, ki hudo ogroža finančni in gospodarski položaj naše države in je odklonila izvedbo Hoovervega načrta. Sklenila je, da vztraja do kraja na svojem pravičnem stališču in da z vsemi razpoložljivimi sredstvi brani pravico svoje države.

V veri, da veljajo mednarodne pogodbe in konvencije in da države mednarodne institucije, ki so bile ustanovljene v njihovo obrambo, ne dvomi v to, da bo izdana v tem oziru rešitev, ki jo bo mogla naša država sprejeti.

Da pa prebrodi težkoče, ki bodo nastale, dokler to vprašanje ne bo pravilno rešeno, je vlada proučila celokupni položaj, finančni kakor gospodarski, ki je nastal s tem v naši državi, in je sklenila, da bo odredila potrebne ukrepe, ki naj omogočijo naši državi, da na to rešitev počaka brez večje škode in tveganja. Zato je bil sestavljen pod predsedstvom ministra financ odbor, ki bo v najkrajšem roku, vsekakor pa do konca tega meseca, v sporazumu z resornimi

delati kakih posebnih prošelj, kakor to go-tovi ljudje pripovedujejo upokojencem in upokojenkam. Vsem upokojencem in upokojenkam sporočamo, da se tudi ostalo vprašanje ureditve pokojnin približuje rešitvi in da bo po sedanjih izgleh pričakovati zadovoljive rešitve.

Dolga, mukopolna in vztrajna borba tobačnih upokojencev ni ostala brez uspeha.

Za društvo tobačnih upokojencev in upokojenk: Uršula Katauer.

Zadružništvo

Naši zadrugarji v Ljubljani. Tam v Kozlezi, na meji ljubljanske in viške občine, je bilo dolgo časa vse mirno. Letos je pa vse živo. Najbolj živo je na kompleksu stavbenih parcel naše zadruge »Delavski dom«. Kjer je še lani rasla trava, tam stojita danes dva družinska domova, pred pričetkom jeseni bo pa dozidanih še 5 stanovanjskih hiš in se bodo mogli z jesenjo že vanje vseliti pridni zadrugarji. Zidanje prav lepo napreduje. Čudno je le, da so manj korajžni lastniki zunanjih parcel ob cesti in Gradaščici. Doslej je zrastle le ena hiša na zunanji strani, vse ostale pa ob notranji poti. Kako se bo imenovala? Ali bo Gostinčarjeva? Zadrugarji so prav zadovoljni. Obeta se namreč skorajšnja napeljava vodovoda in v bližnji bodočnosti bo zrastle na eni strani zadrughni hiš park, na drugi pa drevored. — Gradbena zadruga je tedaj dobro izbrala prostor, naj je vse to predvidela ali ne. S tem, da je pomagala članom več ali manj zidati hiše, je dovršila že lepo nalogo. Prav bi bilo, da svojo pot nadaljuje, čeprav z novim programom in novimi sredstvi.

ministri izvedel začasno redukcijo vseh državnih izdatkov in proučil vse ukrepe, ki jih položaj začasno nalaga.

Ustava španske republike je izgotovljena v osnutku. Je čisto liberalna, socialističnih načel se je ta osnutek daleč izognil. — Ustavo Katalonije je prinesel katalonski voditelj Macia osebno v Madrid in jo izročil predsedniku vlade Zamori. Zdi se, da bodo Katalonci nekoliko popustili in centralna vlada bo radi splošnega položaja v državi morala dopustiti Kataloniji avtonomijo. — Skoraj po celi Španiji so stopili v stavko telefonski uslužbenci. Hoteli so jim znižati plače. — Vlada in parlament sta si prišla v nasprotje, ker je večina poslancev zahtevalo, da parlament sodi bivše monarhistične ministre, pred vsem pa kralja samega. Šef vlade Zamora se je temu uprl, ker je on sam pomagal ob revoluciji kraju in ministrom, da so pobegnili in je mnjenja, naj jih sodi navadno sodišče, kralja pa naj sploh puste pri miru, češ, da ni delal po svoji volji, ampak je bil samo figura nekaterih zakulisnih politikov.

Med Italijo in Vatikanom se vršijo tajna, posredna pogajanja o spravi. Vatikan zagotavlja, da odločno vztraja pri zahtevah, izraženih v papeževi okrožnici proti fašizmu.

Rusija in Francija bosta podpisali politično pogodbo prijateljstva. Besedilo je že sestavljeno, odobriti ga morata le še obe vladi. Francozi so se odrekli svojim prevojnimi terjatvami. Francija je sklenila pogodbo pod pritiskom gospodarskih krogov, ki hočejo v pjetiletki zasluziti lepe denarje. Po tej pogodbi Rusi ne nameravajo spremeniti prijateljskih

stikov z Nemci in Italijani. Seveda pa bodo gotovo iskali v Franciji večje pomoči, kajti drugje v Evropi ga ne morejo dobiti, Amerikanci pa še niso voljni pobotati se s sovjeti. Za dela, ki so predvidena v petletnem načrtu, rabijo Rusi ogromne vsote. Zapadni kapital hoče zaslužiti, če drugače ne gre, magari tudi v socialistični Rusiji. Zato so tudi v Ameriki čedalje številnejši glasovi, naj se Unija sporazume s sovjeti. Predsednik zunanje političnega odbora Združ. držav senator Borah je nedavno podal svetovno-politično pomembno izjavo. Dejal je, da se mora kapitalistični svet, če noče doživeti strašne katastrofe, nujno poiskati stikov s Rusijo, ki predstavlja eno šestino sveta. Francija, o kateri je še pred pol leta izjavil sovjetski zunanji minister, da je največja nasprotnica Rusije, je prehitela Združene države.

Angleška delavska vlada je odstopila. Vrglo jo je vprašanje brezposelnosti. Državni proračun izkazuje zaradi milijonskih podpor brezposelnim izgubo 150 milijonov funtov. Da se ta izguba krije, je hotel Mac Donald znižati tudi brezposelske podpore. Večina ministrov in delavskih poslancev se je temu uprla in premier je ostal sam. K padcu so seveda pomogli tudi konservativci, ki so kot zastopniki interesov kapitala za znižanje podpor. Dosedanja vlada je bila na krmilu od 1. 1929. Novo vlado, ki naj bi jo sestavljale vse tri angleške stran-

Viktor Zakrajšek:

V Vatikan

(Romarski spomini.)

(Nadaljevanje.)

Katakombe in cekev sv. Pavla.

Preostala sta nam še dva dneva za ogled rimskih zanimivosti. Treba je bilo izrabiti vsak trenutek, da smo si v glavnem mogli ogledati vse. Vodstvo romanja nam je za ta dan (soboto) oskrbelo velik avtobus, s katerim smo se zgodaj zjutraj odpeljali po Apijski cesti iz mesta ven proti katakombam. Mogočno zidovje nekdanjega vodovoda nas je pozdravljalo od daleč, ob cesti pa so še zelo vidni ostanki nekdanjih nagrobnih spomenikov. Kmalu smo bili pri Kalistovih katakombah. Sredi precej zanamjenih njiv je majhen drevored, ki vodi do podzemskega vhoda. Poleg vhoda je majhno paznikovo stanovanje in neobhodna stojnica za spominke. Po dolgem razgovoru s paznikom, kdaj pridemo na vrsto — naval romarjev je bil namreč velik — smo končno plačali primerno vstopnino in dobili male sveče. Ker smo bili že naprej prijavljeni, smo še precej hitro dobili svojega vodnika, ki nas je odvedel po priprostitih stopnicah pod zemljo in že smo stali na svetlih katakombskih tleh. Tri dolga stoletja je bila cerkev tu notri doma, 300 let so se morali nositelji vzvišenih krščanskih idej skrivati pod zemljo — a zmagali so; zmagali z molitvijo, žrtvami in delom. Kdo si ne bi rad ogledal teh prostorov, kjer je govoril, krščeval,

ke, sestavlja Mac Donald. Ta vlada bi imela le nalogo izvesti varčevalni program, začetkom prihodnjega leta pa bi bile volitve.

Na **Madjarskem** se bo smer državne politike z odstopom fašistične vlade grofa Bethlena spremenila. Vzrok, da je ta madjarski Mussolini odstopil, je francosko posojilo. Francozi so stavili kot pogoj poleg pomembnih obresti tudi spremembo madjarske zunanje politike. Novo vlado je sestavil Karolyi, Bethlenov prijatelj, ki pa je Franciji malo bolj prijazen. Zunanja politika se bo morda spremenila, doma bo pa ostalo vse pri starem: vlada veleposestnikov-grofov in baronov nad izžemanim madjarskim kmečkim in delavskim proletariatom! Pa tudi zanj pride čas izpremembe!

Gandhi je odpovedal svoj prihod v London na konferenco o Indiji, ker je prišel v nasprotje z indskim podkraljem.

Na **Kitajskem** so reke vsled strašnih neviht silno narastle in preplavile velike dele dežele, zlasti na jugo-zapadu. Desetine milijonov ljudi je brez strehe in hrane.

Sedanji družabni red: Vlada Združenih držav severnoameriških je sklenila zbog preobilne žetve, da naj se uničijo vse sedanje zaloge žita, bombaža in sladkorja. — V sami tej državi je 10 milijonov brezposelnih, v Angliji 2 milijona, v Nemčiji 4 milijone, v Italiji pol milijona, na Kitajskem pa milijoni ljudi umirajo od lakote!

opravljal sv. daritev in delil sv. obhajilo sv. Peter in številni njegovi nasledniki in pomočniki. Kdo ne bi rad stopal po hodnikih, po katerih so se nekdanji vili zmagoslavni pogrebni sprevedli mučencev in mučenic. Če so katera tla sveta, so sveta tla v katakombah.

Resni smo postali ob vhodu v te prostore in pobožna čustva so objela naša srca. Kako lahko bi človek tu notri molil in kako lahko je bil človek zbran pri sv. maši, četudi je bilo treba hiteti. Saj so prostori taki, kot so bili za časa prvih kristjanov, brez vsake moderne navlake. Le napisi so večinoma odnešeni ali napol razbiti in skoro vsi grobovi so prazni. Razen nujno potrebnih popravil je vse tako, kot so izkopali prvi kristjani. Ozki in precej visoki hodniki so prepleteni sem in tja, navzgor in navzdol; vmes, posebno na križiščih malo večji zaokroženi prostori, tu in tam v steni hodnika manjša vdolbina — kapelica kot grob kakega odličnejšega mučenca. V stenah pa vsepovsod grob poleg groba v višino in v dolžino. Kaj lahko se je v teh prostorih izgubiti, ker je povsod ista slika pred teboj: Peščeno-prstena tla, prsteni steni in prsten strop; enako tudi grobovi. To skrivnostno enoličnost motijo le napol razbiti kameniti nagrobni napisi, ki so bili prav za prav pokrovi grobov. Še

in neupegljiv v temeljnih načelih... Od njega je povzel Lassale sam večji del kritičnih zamisli s terminologijo vred. Karl Marx je živel dolgo časa v Angliji, seznanil se je s tamkajšnjim delavskim gibanjem in s tamkajšnjimi delavskimi razmerami, seznanil se je podrobno z angleško narodno-gospodarsko literaturo, s tamkajšnjo zakonodajo glede tovarn, in z rezultati angleških enket o delavskem položaju. Vse to je bolj poznal, kakor katerikoli nemški ekonom. Zato je bil Karl Marx sposoben, da je zasadil socialno demokratično zavest med delavske mase Nemčije. — Marx se poslužuje Heglove dialektike (nauka o modroslovju), in sicer veliko bolje, kakor pa pod Heglovim uplivom stoječi Proudhon. Kar je pri obeh sijajnega v kritiki današnjega kapitalizma, nista po mojem mnenju dobila s pomočjo Hegla, ampak kljub Heglu. Dodatek Heglove dialektike ni koristil delom obeh, niti kar se tiče vsebine, niti kar se tiče učinka.

»V nasprotju s Karlom Mario je Karl Marx prost vsakega religioznega nazora. V njem vidi le meglo čustva in misli. Zlasti pa je povsem nasproten duhovništvu. Sovraštvu proti duhovščini, katerega se je najbrž navzel zaradi mišljenja angleške državne cerkve, se odraža na najbolj oster način. To pa ne opravičuje na noben način tistih, ki vidijo v religiji več kakor meglo in ne najdejo v vseh duhovnikih »farjev«, da

gredo preko znamenitih strani Marxovega spisa, ki je v Nemčiji tri leta sem popolnoma prezrt. Osebnost osti ton proti posameznim narodnim ekonomom in kapitalističnim osebnostim obžalujem, ker po nepotrebnem škoduje objektivni oceni tega, kar se mi zdi upravičenega v kritiki proti kapitalu. Kolikor mi je znano, je živel Marx dolgo časa v prognanstvu.

Moj birmanski boter

Ni dolgo tega kar sem ga obiskal. Sedmič se je že odel narava v cvetno odejo, sedmo leto že uživa moj boter zasluzeni pokoj.

Ko sem stal pred njegovim mirnim domom, kjer ni dvomov in razočaranj, sem nehote vzdihnil: »Kako si srečen! Kako ste srečni vsi, ki bivate z njimi!« Med tihim šepetanjem cipres se je čul jok dekleta. To naj bi bil odgovor mojemu pozdravu. Nehote sem zasenjal nazaj v srečno dobo ljubezni in življenja.

S kakim veseljem sem čakal birmel S kako pridnostjo sem se pripravljval na njo! Tudi jaz sem si želel vožnje v avtomobilu in videl sem se že, kako sediva z botrom in se voziva v cerkev. Povedal sem mu svojo željo. Tedaj pa me je moj boter Miha Moškerc prijel z obema rokama, me dvignil ter me nekaj časa gledal s svojim mirnimi in odkritimi očmi. »Janez,« mi je dejal čez čas, »jaz sem delavec in skušam lajšati bedo

in trpljenje ponižanih. Ni, da bi se vozila v avtomobilu v času, ko drugi stradajo in trpe. Jaz tega ne morem in ne smem. Prošiva raje Boga, da bi kmalu napočil dan ljubezni, ki bi premagala trpljenje in krivico. Ne razumeš me še, toda razumel me boš!« Čeprav v resnici nisem razumel teh besed, mu nisem ugovarjal, kajti njegove oči so govorile razumljiveje.

Kljub moji neuslišani želji je potekel dan birm nad vse prijetno. Peljala sva se v Maribor, kamor je moral iti po opravkih. Tu sem spoznal, da ima moj boter vse polno znancev.

»Živijo Miha!« sem slišal nešteto krat, podajali so mu roke in ga pozdravljali večinoma le delavci. Med vsemi njegovimi prijatelji in znanci pa ni bilo nobenega v fraku. Drugi dan sva bila že zopet v Ljubljani. Kmalu po kosilu me je pocuknil za lase in šla sva. Med pogovori sva se znašla na pokopališču. Tega, kar sem na tej poti slišal in pridobil, mi ni mogoče popisati. Kazal mi je male in prijazne delavske domove in menim, da jih je bil on bolj vesel, kot marsikateri gospodar sam. Pravil mi je o trpljenju in zaničevanju delavca z isto vnmemo, z istim navdušenjem in bolečino, kot govori duhovnik o trpljenju Kristusovem. Meni otroku je bilo težko in poslušal sem ga s tako vnmemo, da sem dihal tišje kot navadno. Cenil in spo-

štoval sem ga in še bolj sem ga vzljubil, akoravno nisem prav pojmlil vseh besed. Stisnil sem se k njemu, kajti grozen se mi je zadel ves svet.

Na pokopališču sva obstala ob Krekovem grobu. Snel je svoj obnošeni klobuk, se prekrizal in tiho sva zmolila. Pogledal sem ga. Nisem ga še videl tako otožnega in opazil sem, kako je v solncu bleščala solza na njegovem licu... Po molitvi sva oba molčala. Obema je bilo pretežno, da bi z govorjenjem onečala najine občutke. Še vedno ga vidim, kako je trpel ob grobu učitelja.

Mnogo si pretrpel. Spoznal in čutil si krivice in zaničevanja na sebi, a kot mož se nisi vdal. Bil si med ustanovnimi člani delavskega stavbnega društva samo zato, da si pomagal graditi domove trpinom, sam si pa nisi privoščil tega. Toda kljub vsemu si ga dobil in mirno spiš v bližini tistega, ki si ga tako ljubil. Zdi se mi, da po pravico in ljubezen pokopali s teboj... Spi mirno v zatišju cipres, pod spomenikom, ki so ti ga v znak hvalečnosti postavili delavci in ljudje istih misli, kot si jih imel ti! Z Bogom prijatelj in oče sirot!

Vsak strokovničar, vsak Krekovec mora biti član „Krekove knjižnice“!

skrivnostnejši so postajali ti prostori, ko so odmevali po njih naši koraki in je svetloba naših svečk metala daljše ali krajše sence naših postav po stenah. Med naš šepetajoč pogovor so se pomešali oddaljeni glasovi pobožne pesmi, ki je prihajala od neke romarske skupine, ki je v bližnji kapeli opravljala svojo pobožnost.

Izreden jubilej delavke pri KID

Toliko je danes vsakovrstnih jubilejev trideset in celo štiridesetletnega dela, da je postalo doživetje takih jubilejev že kar vsakdanje. Ni danes nič novega slaviti tridesetletnico službe pri

enem gospodarju, iz dneva v dan se množijo celo štiridesetletnice službovanja pri težkem in vročem delu v tovarnah. Izreden in pri KID edinstven slučaj pa je, da je ženska kljub težkim delom, ki ga imajo pri nas, doživela štiridesetletni jubilej dela pri KID. Ta jubilejka je delavka v opekarni, vseskozi naša tovarišica, Marija Razinger.

1. aprila 1891 je kot 25 letno dekle stopila v delo pri KID, kjer je v oddelku zavijalnice bila zaposlena do leta 1915. Radi bolezni svoje matere je morala nato delo za dve leti prekiniti. Po njeni smrti leta 1917 se je zopet vrnila v službo in je to pot bila dodeljena v oddelek opekarne, kjer je do minulega meseca opravljala svojo službo. Štiridesetletno trpljenje tovarniške delavke in starost sta ji nakopali bolezen, da se je morala zateči k zdravniku in delo začasno opustiti. Vsa izčrpana kot 65-letna bo po ozdravljenju zopet morala

prijeti za delo, da se bo mogla preživeti. Vsi prejšnji prihranki so ob boleznih matere pošli, povojni zaslužek pa zadošča komaj za bedno preživljanje in ne da se misliti, da bi mogle dati kaj na stran za stara leta. 120 Din pokojnine pa ne zadošča niti za stanovanje. To je dovolj očita krivica, ki se godi nad delavcem-proletarcom, ki je vse svoje življenje v znoju in trpljenju z delom ustvarjal in doprinal v korist človeške družbe, na stara leta pa nima, da bi v miru odpohil.

Naši zvesti jubilejki iskreno želimo skorajšnjega okrevanja in ji kličemo: Čast Tebi in Tvojemu delu!

Krekova mladina

Zbor centrale Krekovih družin. V nedeljo 6. septembra ob 9 dopoldne se bo vršil redni zbor CKD v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Vse družine so dobile obvestila za ta zbor potom okrožnice. Vse odbore opozarjamo, da takoj določijo svoje delegate, jim izdajo pooblastila in jih tudi takoj prijavijo CKD. Živi borba!

To in ono

Pismo iz Zagreba:

Koliko je vredna organizacija, spozna človek šele v tujini, ko pride v kraje, kjer sploh še organizacije ne poznajo, kjer ni tako prišrčnega občevarja med delavci, kakor je to pri nas v Sloveniji. Iz pisma, ki mi ga je pisal tov. Tone Tomaž član skupine v Prevaljah in ki je sedaj zaposlen pri neki tvrdki v Zagrebu, mi piše:

Zelo sem vesel, da se je pri Korotanu vsaj nekaj uredilo. Tako tovariši vsaj vidijo, da organizacija v resnici brani njihove interese, v kolikor je to danes v teh slabih razmerah sploh mogoče. Tukaj so še mnogo slabše razmere, kakor doma. Kar se tukaj počenja z delavci, je še vse daleč preko zakona. Sicer imam jaz tako delo, da pri tem nisem preveč prizadet. Poleg tega so pa veliko tega delavci sami krivi in preganjajo med seboj eden drugega. Izobrazbe, ki je pogoj delu manjka.

Pozdravlja Te in vse ostale

Tvoj prijatelj T. T.

Šele tedaj je možno prav ceniti svojo strok. organizacijo, ko pride človek na tuje in nima nobene zaštite. Zato tovariši širite in delajte na to, da bo naš delavski pokret šel tudi preko meja naše domovine med brate Hrvate.

Tone Kisovar.

Vrhnika. Na tem mestu smo že pisali o razmerah, pod katerimi se je vršila adaptacija hiše ob Novi cesti. Povedali smo tudi, da so zneske, ki so bili določeni za adaptacijo, za lepo vsoto prekoračili. Nismo se borili v našem listu proti odboru denarnega zavoda, ampak proti načinu dela za to hišo. V maju se je vršila seja občinskega odbora in je bil iz-

voljen nov odbor občinskega denarnega zavoda. Nato se je zabavljanje proti delu bivšega odbora kmalu ustavilo in tako je, kakor vidimo, »mirna Posnec«. Bravo!

Krščansko delavstvo — pobornik za demokracijo

Krščansko delavstvo čuti, da se v dolini krščanske politike vedno bolj pomeščujejo, da prihajajo vedno bolj v nasprotje z demokracijo in moralo.

V Avstriji so imeli pred meseci veliko korupcijsko afero na železnici. Visoki funkcionarji zveznih železnic so prejeli visoke podkupnine. Nastal je proces, ki je pa bil čez noč ustavljen, ne da bi vlada, odnosno pristojna oblast ta korak utemeljila.

Centralna organizacija krščanskega socialnega delavstva v Zgornji Avstriji je zavzela proti temu postopanju svoje stališče. Očitala je vladi, v kateri ima kršč. socialna stranka večino, da postopa škandalozno. Njeno ponašanje v tej aferi bije v obraz vsakemu čutu poštenosti in pravičnosti; volivcem jemlje zaupanje v justico. Ni dovolj, da so korupcionisti ne-kaznovani, pristojno ministrstvo je glavnim povzročiteljem podelilo celo visoka odlikovanja.

Dotična resolucija ugotavlja, da so krščanski delavci in nameščenci globoko užaljeni zlasti radi tega, ker se to dogaja v sporazumu s krščansko socialno večino in to prav v času, ko poziva sv. oče potom svoje okrožnice države, da naj postavijo za podlago svojem vladanju načela poštenosti in pravičnosti, in da naj ta načela uveljavljajo brezpogojno tudi v praksi.

Kaj, ko bi pričeli presoati politično delovanje in udejstvovanje tudi naših »katoliških« politikov? Marsikatero neprijetno ugotovitev bi iznesli. Prav taki pojavi pa dokazujejo, da mora zahtevati katoliško delavstvo absolutno nadzorstvo nad delovanjem ljudi, ki so v javnosti v imenu katoliškega pokreta.

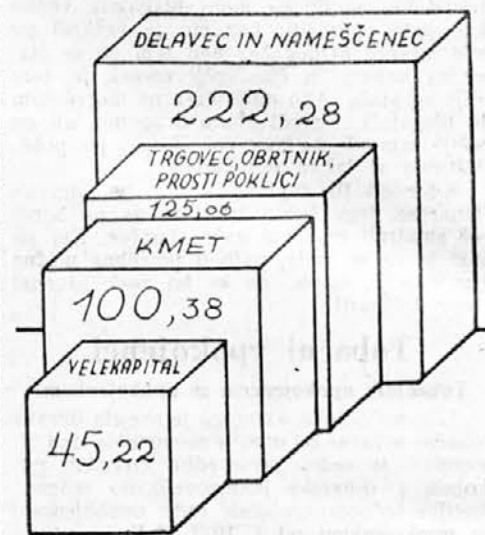
Delavska zbornica in podpiranje nezaposlenih.

Z ozirom na težkoče pri ocenjevanju posrednih prenosov za nezaposlene podpore bo izplačevala zbornica odslej za nezaposlene podpore načeloma le preko uradov, ki poznajo bolj razmere prosilcev, to je preko Javne borze dela, bratovskih skladnic in večjih občin. Vsa sredstva, ki jih je namenila zbornica za podpiranje nezaposlenih, se bodo predkazovala v bodoče tem uradom. Prošnje, ki bi prihajale v bodoče na Delavsko zbornico, se ne bodo reševale pri zborni-

ci, temveč odstopale organom, med katere bo razdelila zbornica svoja sredstva za podpiranje nezaposlenih.

Davki

Na vsakih 1000 Din dohodkov plača davka:

Iz tega sledi, da je delavčeva plača 45 krat višje obdavčena kakor kapital: Celo 2 krat toliko ga plača kakor kmet. Pri najhujših potresih ostane kmetu še vedno kosček zemlje, delavcu ničesar razven rok, ki zamenj iščejo dela.

IZ DUHOVNEGA ŽIVLJENJA DRUŽINE.

Spisala Milica Grafenauerjeva. Založila družba sv. Mohorja v Celju, 1931. Cena broš. za ude 18 Din, za neude 24 Din, vezana za ude 24 Din, za neude 32 Din.

Razumevanje družinskega življenja gine. In prav posebno gine pravo krščansko umevanje družine. Da bi zmotne nauke, zablude, dvome o duhovnem življenju družine razjasnila in pokazala zaeno vso lepoto pravega družinskega življenja, zato je žena in mati Milica Grafenauerjeva spisala to knjigo. Knjiga ni prepis toliko drugih takih knjig — krščanske ali nekrščanske vsebine, knjiga je resnično doživljanje v lastni številni družini, je sad mnogoletnih bojev, trpljenja in veselja. Knjiga je razdeljena na 3 oddelke. Prvi govori o zakonu, o zakonski ljubezni. Drugi del razmatra o vzgoji k čistosti — v zakonu in izven njega. V tretjem delu govori o rasti za duhovnost. Knjiga je bila pred tiskom predložena presvetlemu škofu dr. Gregorju Rožmanu, ki je knjigo toplo priporočil. Članom in članicam to knjigo priporočamo.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Srd proti nasprotnikom je kipel višje in višje. Pogosto si se očitati, da se vede bojazljivo in nečastno in se je dolžil nizkega, hlapčevskega mišljenja. Nekega dne, ko je dirjal po zasneženem dvorišču, se je v jezi tako zagovoril, da je sklenil, da se mora rešiti obeh hudobnih bratov, pa naj ga stane življenje. — Stekel je v hlev, kjer je stal brus, otajal vodo, ki je bila v vedru zmrznila in nabrusil svoj nož tako, da je prerezal trak najtanjšega svilenega papirja. Ko sta ga pa prihodnji ponedeljek znova pretepla, ni imel poguma, da bi privlekel nož iz žepa in si je spet očitati bojazljivost. Preložil je to stvar na prihodnjic — in pri tem je ostalo.

Tudi od očeta je moral dosti trpeti. Oče se je spet bavil z velikimi načrti, in kadar je delal, se je vedno čutil zelo vzvišenega in je s Pavlom, ki ga je zaničeval zaradi malenkostnega mišljenja, posebno ježno govoril.

»Zakaj na fanta ni prešla niti najdrobnejša iskrica mojega duha?« je govoril. »Kako lahko bi ga vzgojil, da bi potem izvrševal moje načrte, a je pretrd — škoda za žgance in za mleko.«

Zdaj je nameraval ustanoviti delniško družbo za izkoriščanje svojega močvirja, nameraval je zbrati veliko glavnic in dati samega sebe imenovati za ravnatelja s toliko in toliko tisoč tolarji plače. Vsak teden se je dvakrat ali trikrat peljal v mesto in pogosto ga drugi dan še ni bilo doma.

»Težko gre,« je govoril, ko je prespal pijanost, »a jaz bom te tiče že ujel in jih spravil pod kapo. Tudi, Jonglas, bahač, bo krvav. Da bi le vedel, kako ga lahko zagrabil! Na Helenental ne stopim več, že zaradi tega ne, da ne bi videl, kako ga je ta človek zanemaril — zakaj to je na vsak način naredil — in v mestu ga nikdar ne dobim pred očmi. A krvav — krvav mora biti! Če ne bo podpisal korca delnic, naj ga vrag vzame.«

Mati Elsbeth je vse to žalostno poslušala, ne da bi rekla besedo, Pavel pa je potem ponavadi vzel s police ključke od lope, da bi se s »črno Suzo« nemo pogovarjal. Zdaj je trdno verjel, da od nje prihaja rešitev.

Ko je bila Velika noč mimo, so nauk spet predstavili v cerkev. Fantje in dekleta so se po polletni ločitvi spet sešli.

Elsbeth se je čez zimo zelo izpremenila. Bila je zdaj za pogled kakor dorasla gospa. Nosila je napol dolgo obleko in lase je bila nad čelom razpustila v kodrčke.

Pavel jo je pozdravil z veliko zadrego; bilo mu je, kot da ne pristaja več ob njo — ona pa je vstala, mu šla tri korake naproti in mu pred vsemi očmi prisrčno stisnila roko.

Med sledečo uro so med fanti podajali okrog list, ki je zbudil veliko živahnost. Na listu so bile z raznimi zavojčki okrašene besede:

»Kot zaročenca se priporočata

Pavel Meyhöfer,
Elsbeth Jonglas.«

Napisal je to mlajši Erdmann. Pavlova roka je iskala noža; za hip se mu je zdelo, kot da bi ga lahko tu sredi cerkve potegnil proti svojemu sosedu; izpulil mu je list iz rok in ga raztrgal na kosce.

Elsbeth je začudeno zrla proti njemu, in župnik ga je opomnil k miru. Zdaj se je sam prestrašil lastne drznosti. Erdmanna sta morala najbrž opaziti, da v tej stvari ne pusti nobene šale in nista več poskušala, da bi ga pikala z Elsbeth...

Zadnjo nedeljo pred binkoštni je bila birma. Pavel ponoči ni mogel spati, pred sončnim vzhodom je nalahko vstal, oblekel novo črno obleko, ki mu jo je podarila za to slovesnost dobra teta, in obhodil tihi dvor ter rosna polja prav tja do barja, ki je v evetni obleki vse praznično ležalo pred njim. Vpričo vzhajajočega sonca je sklenil roke in vroče molil. Ta dan je hotel začeti novo, boljše življenje, vse zamere odpustiti in ljubiti svoje sovražnike, kakor je zapovedal Kristus...

Tedaj se je spomnil noža, ki ga je nekoč nabrusil za Erdmanna; potegnil ga je iz žepa in ga zagnal v sred močvirja, kjer se je z grgranjem pogreznil v mlako. — Vroče solze so se mu udrle iz oči. Slab in zavržen se je zdel samemu sebi in čisto nevreden, da bi stopil pred božji oltar... Komaj da si je upal vrniti se nazaj. Šele ko sta dvojčici v svetlo novih oblekah z radostnimi kriki planili nanj, se je sprostil in olajšal. Objel je sestrici in obljubil, da jima bo zvest pomočnik in prijatelj.

Potem je prišla mati, oblečena v obledelo svilen obleko, ga poljubila na čelo in na lice in dolgo držala njegov obraz med svojimi dlanmi ter mu odkrito zrla v oči. — Hotela je nekaj povedati, a ni spravila iz sebe več kot: »Moj fant, moj ljubi fant!«

Celo oče je bil danes najbolj rožnate volje. Prijel ga je za obe roki in mu dolgo govoril, kako se mora učiti, kako mora v življenju svoj pogled upirati v velike stvari in posnemati njega, svojega očeta, ki ga je sicer vedno preganjala nesreča in so ga ropali hudobni ljudje, ki si pa ni dal vzeti poguma, da ne bi stremel proti zvezdam, celo iz te bedne luknje, v katero ga je pogreznila sovražna usoda. In mrščil je obrvi ter ril po laseh in bila ga je sama vzvišenost in veličina duha.

Pavel mu je poljubil obe roki in vse obljubil.

Ob osmih je videl, da je po kolovozu, ki je držal čez poljano, drdrala mimo kočija, in njeno srebrno okovje se je lesketalo v jutranjem solncu.

Dolgo je gledal za vozom. Vse mu je bilo kot sen... Čutil se je tako neskončno srečnega, da je bil od same sreče v zadregi. »S čim sem le to zaslužil?« se je izpraševal in potem je začel premišljati, kaka bo neki prva skrb, ki ga bo iztrgala iz te blaženosti. — Ko sta mu dvojčki naznanili, da je voz za v cerkev pripravljen, je čutil, da je žalosten in potr. —

Na župnijskem vrtu, kjer je cvetel jasmin in lipovka in na čigar tratah so blesteli solčni prameni, sta stali dve peščici ljudi, ena črna, druga bela, ločeni med sabo. Prvo so bili fantje, drugo pa dekleta.